

УДК 338.1:007.5

Є.А. ІВЧЕНКО, канд. екон. наук, доц., доцент кафедри менеджменту і маркетингу
Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, м. Сєвєродонецьк

УПРАВЛІННЯ ТРАНСФОРМАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Ключові слова: економічна безпека, система економічної безпеки, трансформація, реструктуризація, трансформаційний процес.

Розглянуто теоретичні підходи до управління трансформаційними процесами в системі економічної безпеки підприємства. Досліджено місце трансформаційних процесів у системі економічної безпеки підприємства. Визначено сутність і розуміння поняття трансформація. Розроблено модель системи економічної безпеки підприємства з урахуванням взаємодії з середовищем. Запропоновано концептуальну модель зміни стану системи економічної безпеки підприємства у просторі та часі під впливом трансформаційних процесів.

Вступ. Діяльність підприємств у сучасних умовах потребує розуміння трансформаційних процесів. Вплив зовнішнього середовища, зміни внутрішнього середовища, умов невизначеності інформаційного простору, глобалізаційні процеси ведуть до трансформацій у системі економічної безпеки підприємства. Безпеку як властивість системи розглядають, виходячи з того, що будь-які системи спочатку мають властивість безпеки. Досить широко використовується в теорії безпеки бачення безпеки як діяльності та стану. Трансформаційні процеси за своєю сутністю становлять взаємозв'язок економічної поведінки та взаємодії учасників мікрорівня й інституціональних змін макросередовища. Підприємства, здійснюючи свою діяльність, перебувають під впливом трансформаційних процесів, які змінюють кількісні та якісні параметри системи. Розуміння трансформації та трансформаційних процесів у системі економічної безпеки підприємства є запорукою ухвалення або реалізації якісного управлінського рішення (планів та ін.) з урахуванням непередбачених обставин. Ідентифікація певних загроз ситуацій і станів з використанням традиційних методологічних підходів обмежує застосування засобів управління та діагностики трансформаційних процесів.

Аналіз останніх досліджень. Актуальність дослідження трансформаційних процесів викликає зацікавленість багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців. Теоретичні підходи до визначення природи трансформаційних процесів висвітлювали у своїх працях Т.І. Заславська, П. Штомка, Н.В. Паніна, Т. Загороднюк, Н.І. Гражевська, Г.М. Поченчук, С.В. Філіппова, С.А. Єрохін.

Дослідженню системи економічної безпеки підприємства приділяли багато уваги А.М. Гуменюк, Г.В. Козаченко, Т.Г. Васильцев, О.А. Бурбело, Ю.С. Погорелова, О.М. Ляшенко, І.П. Шульга, Є.І. Овчаренко та ін.

Проте дослідженню трансформаційних процесів у системі економічної безпеки підприємства приділяється небагато уваги. Ця проблема актуальна для системи економічної безпеки підприємства, тому що в сучасних умовах підприємство перебуває під постійним впливом зовнішніх погроз та трансформаційних процесів, які зумовлюють зміну стану системи. За таких умов актуалізується проблема управління трансформаційними процесами в системі економічної безпеки.

Метою цієї статті є дослідження теоретичних підходів та методологічних засад управління трансформаційними процесами в системі економічної безпеки підприємства.

Результати дослідження. Сучасна економічна наука розглядає декілька наукових підходів до опису системи економічної безпеки підприємства, що у свою чергу дає нам змогу визначити широту поглядів та багаторівневість розгляду зазначеної категорії.

З точки зору системного підходу економічна безпека підприємства має свою структуру, сукупність елементів, взаємодію із зовнішнім та внутрішнім середовищем, тобто має всі ознаки системності. Так, А.М. Гуменюк [1] вважає, що економічна безпека як система є сукупністю елементів, їхніх властивостей, взаємозв'язків і взаємовідносин, що складають єдиний комплекс і функціонують відповідно до певних об'єктивних закономірностей, що проявляються в конкретних історичних умовах. Ця система характеризується відносною відособленістю, особливою структурою і зв'язками з навколишнім середовищем, специфічним механізмом відтворення [1, с. 49]. Таким чином, з точки зору теорії систем економічна безпека має всі ознаки системності.

Є.І. Овчаренко дає зрозуміле розмежування поняття та вказує складові «системи економічної безпеки» та «системи економічної безпеки підприємства», це у свою чергу, окрім суто гносеологічного сенсу, дає можливість визначити — що є оточенням по відношенню до системи [2, с. 119]. Системою економічної безпеки підприємства він пропонує вважати сукупність вибірково залучених до соціально-економічної взаємодії суб'єктів й об'єктів економічної безпеки підприємства; правил, принципів та процедур такої взаємодії, що визначаються безпекозабезпечувальними потребами, здібностями та функціями суб'єктів

безпеки [2, с. 119]. Варто погодитися із конвергентним підходом, запропонованим Є.І. Овчаренком, в якому він зміщує увагу з позиції об'єкта пізнання на позицію суб'єкта пізнання сутності процесів забезпечення економічної безпеки підприємства.

За висловом Г.В. Козаченко [3], у сучасній науковій спільноті погляди безпекознавців на систему економічної безпеки трансформуються зі споглядально-забезпечувальних в активно діяльнісні, зміст яких надано сукупністю взаємопов'язаних процесів, перебіг котрих здійснюється в межах об'єктивних і суб'єктивних обмежень досліджуваної системи [3, с. 5].

Аналіз літературних джерел [2—6, 17] дає змогу виділити сучасні підходи до визначення системи економічної безпеки підприємства, до яких відносять конвергентний, комплементарний, гармонізаційний, ресурсно-функціональний, комплексний, стійкісний. Але опис системи економічної безпеки підприємства з використанням традиційних методологічних підходів обмежує застосування діагностики та ідентифікації трансформаційних процесів, які є невід'ємною частиною змін та перетворень.

Ідентифікація певних загроз у просторі ситуацій з урахування непередбачених обставин у системі економічної безпеки підприємства є запорукою ухвалення або реалізації якісного управлінського рішення. Прийнято вважати, що на систему економічної безпеки впливають екзогенні та ендогенні фактори. На діяльність підприємства прямо чи опосередковано впливають процеси, які призводять до зміни стану системи.

Дослідження системи економічної безпеки потребує аналізу впливу зовнішнього середовища та трансформаційних процесів, а характер трансформаційних процесів, визначається наявною економічною системою.

Трансформаційний процес у системі економічної безпеки підприємства необхідно розглядати як історично нетривалий відрізок часу, протягом якого відбуваються перетворення соціально-економічних відносин. Прийнято вважати, що трансформація становить принципові зміни в суспільстві. В економічній літературі склався неоднозначний підхід до розуміння трансформації та трансформаційного процесу, а його визначення має дискусійний характер.

Для визначення сутності й розуміння трансформаційних процесів у системі економічної

безпеки підприємства необхідно розглянути дефініцію терміна трансформація. Це має надати нам відповідь на запитання, яке місце трансформаційні процеси посідають у системі економічної безпеки підприємства.

У науковій економічній літературі дослідники часто трактують будь-які перетворення як зміни. Досить уживаними також є терміни реструктуризація, модернізація, еволюція, реформування, які за смисловим наповненням синонімічні та майже тотожні поняттю трансформація. У зв'язку з цим постає необхідність окреслити поле дослідження та розділити зазначені поняття.

Трансформація — перетворення суспільної системи різного масштабу, глибини, спрямованості, спричинені внутрішніми або зовнішніми факторами чи їх комбінацією. Такі процеси відбуваються на певних етапах розвитку, у так званих точках біфуркації, коли системи дуже чутливо реагують на будь-які впливи. Точки біфуркації відображають збуджений стан систем, що знаходяться немовби на перехресті, і навіть незначні зовнішні коливання можуть призвести до зміни подальших еволюційних шляхів, переходів до інших атракторів [7, с. 125].

Вважається, що поняття трансформація набуло широкого використання в суспільних науках у другій половині ХХ ст. для характеристики новітніх процесів, пов'язаних із радикальними структурними змінами національних економік [8, с. 45]. Але, на наш погляд, терміном трансформація занадто зловживали в рамках термінологічного закріплення. Цілком нейтральному терміну надали конкретно-історичного та політико-економічного сенсу. Терміни трансформаційний процес і синонімічні йому перехідний процес та перехідні економіки міцно закріпилися за пострадянським періодом та зв'язані з конкретним історичним періодом, в якому відбувались певні зміни, визначені відмовою від командно-адміністративного впливу на економіку та централізованого планування державою національної економіки.

Зв'язок з історичним періодом 1990—2000-х років (причому періодизацію науковці вказують різну) не повинен обмежувати дослідника питань трансформацій. Будь-який перехідний процес є трансформаційним, але не кожний трансформаційний процес є перехідним. Тоб-

то можна зробити висновок, що множина трансформаційних процесів більша від множини перехідних. Тому не варто ототожнювати трансформаційний процес у системі економічної безпеки підприємства з трансформаційними процесами пострадянського періоду. Те саме стосується інституціональних змін, які є лише однією з форм трансформаційного процесу, але не єдиною.

Понятійний зміст трансформаційних процесів таким чином звужено не тільки в конотативному сенсі, але й за масштабом цього явища: трансформаційні процеси розуміють тільки як такі, що відбуваються у масштабі національних економік і впливають на стан підприємств, організацій та їхніх складових, хоча трансформаційними процесами є й такі явища, як, наприклад, реорганізація, тобто ті, що відбивають зміну стану об'єктів керованого впливу.

Н.І. Гражевська [9] пропонує два підходи до розуміння поняття трансформація і вважає, що загальна форма розвитку економічних систем пов'язана з еволюційними та революційними змінами, постійними переходами економічних систем зі стійкого в нестійкий стан і навпаки. Таке тлумачення, на думку Н.І. Гражевської [9], дає широке розуміння трансформації. Ключовим елементом тут є врахування еволюційних та революційних змін. Причому еволюцію Н.І. Гражевська трактує як поступовий процес накопичення кількісних та якісних змін параметрів системи, а трансформацію у вузькому розумінні відносить до внутрішньої складової процесу загальної еволюції.

Розуміння трансформації як зміни структури будь-якого об'єкта в межах самоорганізаційного процесу пропонує С.А. Єрохін [10, с. 13].

С.В. Філіппова і О.О. Добруля [11] зазначають, що трансформація відбувається поступово, у вигляді низки дрібних послідовних змін, або радикально — у вигляді різкої зміни стану. Науковці виділяють еволюційний тип трансформації, який має назву організаційний розвиток, під яким розуміють концепцію планування, ініціації та упровадження змін виробничих систем із залученням широкого кола учасників. До другого типу трансформації відносять революційний, який має назву реінжинірингу, тобто фундаментального переосмислення й радикальної трансформації всіх процесів підприємства. Між цими типами

трансформації, на їхню думку, знаходиться багато проміжних, таких, що відрізняються ступенем участі персоналу в змінах і способами їх проведення [11, с. 431].

У роботі [12] надано спробу типізувати трансформаційні процеси. На думку автора, реструктуризацію (переформування, перегрупування ресурсів) та реінжиніринг (переформування, перегрупування процесів) відносять до типу трансформаційного процесу за економічним змістом. Також існує думка, що реструктуризацію необхідно розглядати як ефективний спосіб трансформації, яка забезпечує комплексні взаємозв'язані зміни структур та функціонування підприємства загалом [11, 13].

Таким чином, дослідники вважають, що поняття трансформація є більш значущою категорією, а реструктуризація, модернізація, еволюція, реформування, реінжиніринг є типами трансформації.

Деякі вчені виокремлюють дві основні групи концепцій, пов'язаних із дослідженням проблем трансформаційних процесів. Перша група об'єднує теорії, де процеси трансформації є предметом самостійного дослідження (концепція перехідної економіки, теорія циклів), друга використовує підходи, де трансформація розглядається як внутрішня складова процесів глобальної економічної динаміки (еволюційний підхід, цивілізаційний) [14, с. 9].

С.В. Філіпова [10] вважає, що економічні інструменти управління, організаційні форми його здійснення, виробничих систем і учасників підприємства, які охоплюють реструктуризацію, пов'язані з глибинними змінами економічної системи, тобто трансформаційними процесами [10, с. 10].

Т. Заславська [16] визначає трансформаційний процес як поступове, відносно мирне, але разом з тим глибоке й порівняно швидке перетворення соціальної природи суспільства, обумовлене насамперед не зовнішніми факторами, а внутрішніми потребами системи [16].

Аналіз трансформаційних процесів у системі економічної безпеки підприємства, поняття трансформація доречно розглядати в широкому контексті. Ієрархічну структуру та взаємодію трансформації в системі економічної безпеки підприємства необхідно здійснювати за допомогою декомпозиції поняття «трансформаційний процес як загальнонаукове і філософське явище» — «трансформацій-

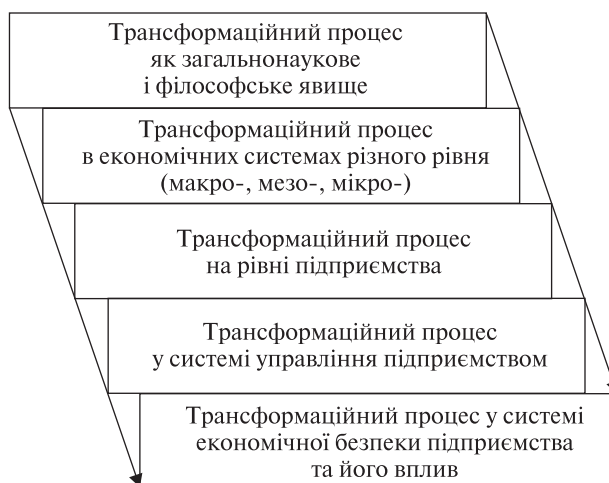

Рис. 1. Декомпозиція поняття трансформаційний процес

ний процес в економічних системах різного рівня (макро-, мезо-, мікро-)» — «трансформаційний процес у системі управління підприємством» — «трансформаційний процес у системі економічної безпеки підприємства», побудованої за принципом «від загального до особливого» (рис. 1).

Трансформаційний процес є складним об'єктом, який потребує багатогранного розгляду. Трансформаційний процес у системі економічної безпеки підприємства необхідно розглядати як суб'єктивний, об'єктивний процес, що відбувається у просторі та часі [16, с. 190]. Варто вказати, що для дослідження цього питання необхідно визначити параметри процесу підприємства в цілому і його складових. Таке визначення трансформації за своєю сутністю збігається з визначенням економічної безпеки підприємства. Г.В. Козаченко, О.М. Ляшенко [17] пропонують визначити систему економічної безпеки підприємства як міру гармонізації в часі й просторі економічних інтересів підприємства з інтересами пов'язаних з ним суб'єктів навколишнього середовища, які діють поза межами підприємства. Отже, діяльність підприємства та його система економічної безпеки знаходяться під впливом трансформаційних процесів (рис. 2).

У цій моделі (рис. 2) взята за основу модель структури складного об'єкта і враховані зміни системи економічної безпеки підприємства у часі. Зовнішнє середовище в моделі вказано двічі, що, на нашу думку, справедливо, оскільки для різних складових моделі воно відіграє різну роль. По-перше, зовнішнє середовище

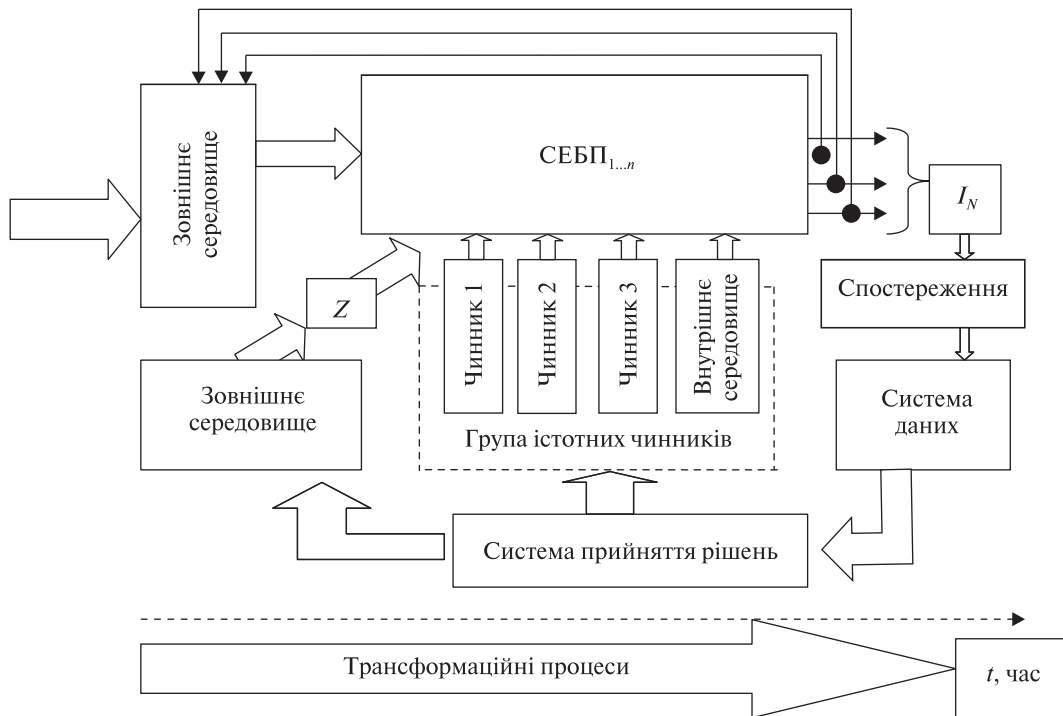

Рис. 2. Модель системи економічної безпеки підприємства з урахуванням взаємодії з середовищем: Z — ціль, мета, визначувана середовищем (призначення); I_N — інформаційний потік спостережуваних властивостей; СЕБП_{1...n} — стан системи економічної безпеки підприємства

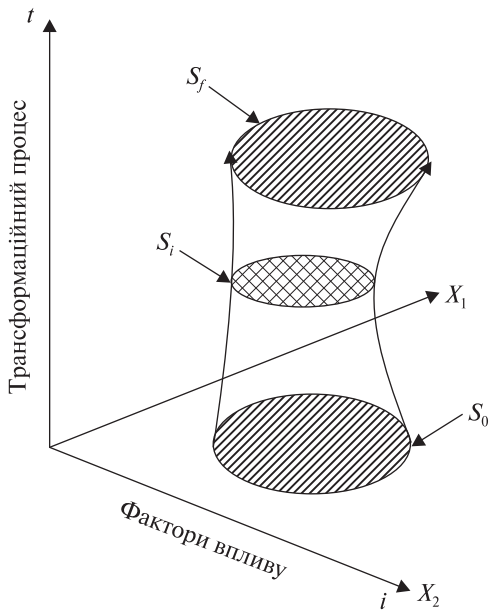

Рис. 3. Концептуальна модель зміни стану системи економічної безпеки підприємства у просторі та часі: де $S(x_1...x_n)$ — стан системи економічної безпеки підприємства залежно від факторів $x_1...x_n$ у просторі та часі t ; S_0 — початковий стан системи економічної безпеки підприємства; S_i — стан системи економічної безпеки підприємства при зміні індикаторів та параметрів під впливом трансформаційних процесів; S_f — стан системи економічної безпеки підприємства з урахуванням досягнення мети й завдань та корегування параметрів впливу трансформаційних процесів

здійснює безпосередній вхідний вплив на стан системи економічної безпеки підприємства під час трансформаційних процесів. По-друге, зовнішнє середовище має визначення зовнішньої мети (призначення) діяльності системи економічної безпеки підприємства.

На рис. 3 показана концептуальна модель зміни стану системи економічної безпеки підприємства у просторі та часі.

Запропонована концептуальна модель дає можливість виявляти «вузькі» місця системи при зміні стану системи економічної безпеки підприємства під впливом трансформаційних процесів (наприклад, еволюційний, революційний, трансформації, пов'язані із забезпеченням повного чи ефективного використання наявних можливостей; трансформації, пов'язані із нарощуванням можливостей; трансформації, пов'язані зі створенням якісно нових можливостей та ін.). Зміна стану системи економічної безпеки підприємства зі зміною якісних та кількісних параметрів від запланованих може свідчити про нездатність системи до адаптивності (приспосовування), або про повне вичерпання потенціалу розвитку цієї системи.

Система економічної безпеки підприємства є підсистемою апарату управління, тому від

такої системи цілком природно очікувати ініціювання, планування, упровадження та контролю керованих змін, що за якістю або за сутністю мають бути визнані трансформаційними. Тому трансформаційні процеси є такими, що впливають на стан підприємства, його апарату управління та системи економічної безпеки. Крім того, є залежними від керованого впливу апарату управління в відбуваються у об'єктах управління.

Висновки та шляхи подальшого дослідження.

Зміна способу функціонування системи економічної безпеки підприємства або її структури здійснюється під впливом трансформаційних процесів залежно від зовнішніх та внутрішніх умов та показує ступінь трансформативності самої системи. Система економічної безпеки підприємства знаходиться під постійним впливом зовнішнього й внутрішнього середовища, що позначається на її стані та умовах управління системою. Але система економічної безпеки підприємства як складова апарату управління сама є суб'єктом керованої трансформації об'єктів управління, що вимагає від безпекології розробки та надання певних рекомендацій щодо організації керованого впливу на трансформаційні процеси.

У даній роботі запропоновано концептуальну модель зміни стану системи економічної безпеки підприємства як методологічні засади управління трансформаційними процесами у системі економічної безпеки підприємства шляхом упровадження та контролю керованих змін, які є залежними від керівного впливу апарату управління. Це може бути основою аналізу та оцінювання зміни стану і рівня адаптивності (притосування) системи економічної безпеки підприємства у просторі та часі.

Управління трансформаційними процесами в системі економічної безпеки підприємства потребує подальшого дослідження засобів діагностики і визначення індикаторів та показників трансформаційних процесів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. *Гуменюк А.М.* Безпека структурно-інституціональної трансформації економіки регіону: теоретичні основи та прикладні аспекти / А.М. Гуменюк. — К. : НІСД, 2014. — 468 с.
2. *Овчаренко Є.І.* Методологія формування та узгодження цілей у системі економічної безпеки підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04, 21.04.02 / Овчаренко Євген Іванович. — Северодонецьк, 2015. — 631 с.
3. *Система економічної безпеки: держава, регіон, підприємство* : монографія в 3 т. — Т. 3 / за заг. ред. Г.В. Козаченко. — Луганськ : ПромДрук, 2014. — 337 с.
4. *Економічна безпека підприємства в умовах рейдерських загроз* : колективна монографія / [О.А. Бурбело, С.К. Рамазанов, О.М. Заєць, Т.С. Гудіма, О.М. Кузьменко / за наук. ред. О.А. Бурбело, С.К. Рамазанова]. — Северодонецьк : Вид-во Східноукраїн. нац. ун-ту ім. В. Даля, 2015. — 258 с.
5. *Овчаренко Є.І.* Система економічної безпеки підприємства: формування та цілепокладання / Є.І. Овчаренко. — Лисичанськ : ПромЕнерго, 2015. — 483 с.
6. *Ляшенко О.М.* Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства / О.М. Ляшенко. — Луганськ : Вид-во Східноукраїн. нац. ун-ту ім. В. Даля, 2011. — 400 с.
7. *Поченчук Г.М.* Закономірності трансформаційних процесів національної економіки / Г.М. Поченчук // Економічний аналіз. — 2014. — 16, № 1. — С. 123—129.
8. *Радіонова О.М.* Зайнятість у великих містах: сучасний економіко-теоретичний аналіз / О.М. Радіонова; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. — Харків, 2014. — 178 с.
9. *Гражевська Н.І.* Еволюція сучасних економічних систем : навч. посіб. / Н.І. Гражевська ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К. : Знання, 2011. — 287 с.
10. *Єрохін С.А.* Трансформаційний процес та його структуризація / С.А. Єрохін // Актуальні проблеми економіки. — 2005. — № 2 (44). — С. 4—12.
11. *Філіппова С.В.* Фінансові проблеми трансформаційних процесів у промисловому секторі економіки України / С.В. Філіппова, О.О. Добруля // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». — 2007. — № 606: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. — С. 430—434.
12. *Сосницька Я.С.* Трансформаційні процеси у сільському господарстві як об'єкт дослідження суспільно-географічними науками / Я.С. Сосницька // Науковий огляд. — 2015. — № 3 (13). — С. 54—60.
13. *Трансформаційні процеси економіки України в регіональному вимірі* / За ред. І. Школи. — Чернівці : Книги-XXI, 2004. — 360 с.
14. *Рудченко Т.І., Качан С.М., Усачова Г.М.* Трансформаційні процеси та формування протикорупційного економічного порядку в Україні : навч. посіб. — Донецьк, 2009. — 250 с.
15. *Філіппова С.В.* Методологія управління трансформаційними процесами в промисловому виробництві : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.07.01 / Світлана Валеріївна Філіппова; НАН України. Ін-т пробл. ринку та екон.-екол. дослідж. — Одеса, 2006. — 36 с.
16. *Загороднюк Т.* Концепции постсоветской трансформации общества Т.И. Заславской и Н.В. Паниной / Т. Загороднюк ; Ин-т социологии НАН Украины. — К., 2013. — 164 с.
17. *Козаченко А.В.* Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения / А.В. Козаченко, В.П. Пономарев, А.Н. Ляшенко — К. : Либра, 2003. — 280 с.

REFERENCES

1. Humenyuk A.M. (2014), *Bezpeka strukturno-instytutsional'noyi transformatsiyi ekonomiky rehionu: teoretychni osnovy ta prykladni aspekty* [Security of structural and institutional transformation of the regional economy: theoretical foundations and practical aspects], NISD, Kyiv, Ukraine.
2. Ovcharenko Ye.I. (2015), *Metodolohiya formuvannya ta uzgodzhennya tsiley u systemi ekonomichnoyi bezpeky pidpryyemstva* [Methodology of the formation and harmonization of the objectives in the economic security system], D. Sc. diss., Economics and management of enterprises, Security of enterprises, Volodymyr Dahl East Ukrainian National University, Severodonetsk, Ukraine.
3. Kozachenko H.V. (ed.) (2014), *Systema ekonomichnoyi bezpeky: derzhava, rehion, pidpryyemstvo* [The system of economic security: state, region, enterprise], Promdruk, Luhansk, Ukraine.
4. Burbelo O.A., Ramazanov S.K., Zaets' O.M., Hudima T.S. and Kuz'menko O.M. (2015), *Ekonomichna bezpeka pidpryyemstva v umovakh reyders'kykh zahroz* [Economic security of the enterprise in conditions of raider threats], in Burbelo O.A. and Ramazanov S.K. (eds.), SNU im. V. Dalya, Severodonetsk, Ukraine.
5. Ovcharenko Ye.I. (2015), *Systema ekonomichnoyi bezpeky pidpryyemstva: formuvannya ta tsilepokladannya* [The economic security system of the enterprise: formation and goal-setting], PromEnerho, Lysychans'k, Ukraine.
6. Lyashenko O.M. (2011), *Kontseptualizatsiya upravlinnya ekonomichnoyu bezpekoju pidpryyemstva* [Conceptualization of the management of economic security company], SNU im. V. Dalya, Luhansk, Ukraine.
7. Pochenchuk H.M. (2014), *Zakonomirnosti transformatsiyynykh protsesiv natsional'noyi ekonomiky* [Common factors of transformation processes of the national economy], *Ekonomichnyy analiz*, vol. 1, pp. 123-129.
8. Radionova O.M. (2014), *Zaynyatist' u velykykh mistakh: suchasnyy ekonomiko-teoretychnyy analiz* [Employment in big cities: current economic and theoretical analysis], KhNUMH, Kharkiv, Ukraine.
9. Hrazhevska N.I. (2011), *Evolutsiya suchasnykh ekonomichnykh system* [Evolution of modern economic systems], Znannya, Kyiv, Ukraine.
10. Yerokhin S.A. (2005), *Transformatsiyyny protses ta yoho strukturyzatsiya* [Transformation process and its structuring], *Aktual'ni problemy ekonomiky*, vol. 2(44), pp. 4-12.
11. Filippova S.V. (2007), *Finansovi problemy transformatsiyynykh protsesiv u promyslovomu sektori ekonomiky Ukrayiny* [Financial problems of transformation processes in the industrial economic sector of Ukraine], *L'viv'ska politekhnika*, vol. 606, pp. 430-434.
12. Sosnytska Ya.S. (2015), *Transformatsiyini protsesy u sil's'komu hospodarstvi, yak ob'ekt doslidzhennya suspil'no-heohrafichnykh naukamy* [Transformation processes in agriculture as an object of study of social and geographical sciences], *Naukovyy ohlyad*, vol. 3 (13), pp. 54-60.
13. Shkola I. (ed.) (2004), *Transformatsiyini protsesy ekonomiky Ukrayiny v rehional'nomu vymiri* [The transformation processes of Ukraine's economy in the regional dimension], *Knyhy-XXI*, Chernivtsi, Ukraine.
14. Rudchenko T.I., Kachan S.M. and Usacheva G.M. (2009), *Transformatsiyini protsesy ta formuvannya protykoruptsiynoho ekonomichnoho poryadku v Ukrayini* [Transformation processes and formation of anti-corruption economic order in Ukraine], DonNTU, Donetsk, Ukraine.
15. Filippova S.V. (2006), *Metodolohiya upravlinnya transformatsiyynykh protsesamy v promyslovomu vyrobnytstvi* [Methodology of transformation process management in industrial production], D.Sci. diss., Industrial economics, NAN Ukrayiny. In-t probl. rynku ta ekon.-ekol. Doslidzh., Odessa, Ukraine.
16. Zagorodniuk T. (2013), *Koncepcii postsovetsoj transformatsii obshhestva Zaslavskoy T.I. i Paninoy N.V.* [Concept of post-Soviet transformation of the society by Zaslavskia T. and Panina N.], Institut sociologii NAN Ukrainy, Kiev, Ukraine.
17. Kozachenko A.V. (2003), *Jekonomicheskaja bezopasnost' predpriyatija: sushhnost' i mehanizm obespechenija* [Economic safety of the enterprise: the nature and facilitating mechanism], Libra, Kiev, Ukraine.

Надійшла 06.10.2016

Є.А. Івченко

Восточноукраинский национальный университет имени Владимира Даля, Северодонецк

УПРАВЛЕНИЕ ТРАНСФОРМАЦИОННЫМИ ПРОЦЕССАМИ В СИСТЕМЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Рассматриваются теоретические подходы по управлению трансформационными процессами в системе экономической безопасности предприятия. Исследовано место трансформационных процессов в системе экономической безопасности предприятия. Определены сущность и понятие трансформация. Разработана модель системы экономической безопасности с учетом взаимодействия со средой. Предложена концептуальная модель изменения состояния системы экономической безопасности предприятия в пространстве и времени под воздействием трансформационных процессов.

Ключевые слова: экономическая безопасность, система экономической безопасности, трансформация, реструктуризация, трансформационный процесс.

Ye.A. Ivchenko

Volodymyr Dahl East Ukrainian National University, Severodonetsk

TRANSFORMATION PROCESS MANAGEMENT IN THE ECONOMIC SECURITY SYSTEM OF THE ENTERPRISE

Theoretical approaches to transformation process management in the economic security system of the enterprise have been considered. The place of transformation processes in the economic security system has been studied. The essence and understanding of the concept of transformation have been identified. The model of economic security system of the enterprise considering the interaction with the environment has been developed. The conceptual model of the state change of the economic security system of the enterprise across space and time under the influence of transformational processes has been proposed.

Keywords: economic security, economic security system, transformation, restructuring, transformation process.